

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 92 0 П 045968 21 Рев 2
Бања Лука, 1.4.2022. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Сенада Тице, као предсједника вијећа, Росе Обрадовић и Виоланде Шубарић, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља Љ.П. из М., против тужених Компанија Б. а.д. М. и Р.Д. из М., које заступа Д.М. адвокат из В., ради забране и отклањања дискриминације, вриједност спора 10.000,00 КМ, одлучујући о ревизији тужених против пресуде Окружног суда у Источном Сарајеву број 92 0 П 045968 20 Гж 3 од 21.9.2020. године, на сједници одржаној 1.4.2022. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у Власеници број 92 0 П 045968 19 П 2 од 13.12.2019. године, одбачена је тужба тужитеља у дијелу којим тражи да се обавезу тужени Компанија Б. а.д. М. (даље: првотужени) и Р.Д. (даље: друготужени) да му солидарно накнаде нематеријалну штету на име претрпљених душевних болова, због повреде угледа, части, слободе и права личности - због дискриминације, у износу од 1.000,00 КМ са законском затезном каматом од доношења првостепене пресуде до исплате; у дијелу којим тражи да се обавезу тужени да о свом трошку објаве изреку пресуде путем Н. телевизије и А. телевизије; као и у дијелу да се обавезу тужени да отклоне све посљедице дискриминације, у погледу једнаког приступа угоститељском објекту Мотел М. и другим објектима и простору који практично чини 90% ужег градског подручја Општине М.

Истом пресудом усвојен је тужбени захтјев у преосталом дијелу и забрањено је туженима да предузимају радње посредне и непосредне дискриминације у односу на тужитеља, односно да објављују спискове непожељних лица у којима је поименично и индивидуално одређен и тужитељ, који за посљедицу имају забрану приступа јавним или другим мјестима тужитељу, да под једнаким условима као остали грађани Општине М., користи објекте и трговине које су у власништву првотуженог, неометано приступа и користи услуге угоститељског објекта Р.т., угоститељског објекта П., да без дискриминације и забране користи услуге Трговинског центра Р.к. у М. и ресторан који се налази у склопу поменуте Р.к., стоваришта грађевинског материјала у Л.П., коришћењу јавног превоза аутобуса и аутобуске станице, лијечење у Специјалистичком центру у М., приступ бензинским станицама које су у власништву истог туженог, парку

Р.в. и парку Е.в., јавном базену и другим објектима и простору који су намјењени за пружање јавних услуга. Обавезани су тужени да отклоне све посљедице дискриминације, у погледу једнаког коришћења роба и услуга намјењених јавности и јавним мјестима, укључујући куповине робе у трговинама, једнаког приступа угоститељском објекту Р.т., угоститељском објекту П., Трговинском центру Р.к. у М., ресторану који се налази у склопу поменуте Р.к., Д.р., у склопу којег се налази градска библиотeka, градска апотека, просторије бироа за запошљавање, просторије за пензијско инвалидске заштите, стоваришту грађевинског материјала у Л.П., коришћењу јавног превоза аутобуса и аутобуске станице, приступ бензинским станицама које су у власништву Компаније Б., парку Р.в. и парку Е.в., јавном базену, те да о свом трошку објаве изреку пресуде путем средстава информисања, на сајту Компаније Б., радио Б. и Б. телевизији; те је одбијен захтјев тужених за накнаду трошкова поступка у износу од 8.213,40 КМ.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Источном Сарајеву број 92 0 П 045968 20 Гж 3 од 21.9.2020. године, жалба тужених је одбијена и првостепена пресуда потврђена.

Тужени ревизијом побијају другостепену пресуду у усвајајућем дијелу због повреда одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права и предлажу да се побијана пресуда преиначи и тужбени захтјев одбије, уз накнаду трошкова поступка или укине и предмет врати другостепеном суду на поновно суђење.

Одговор на ревизију није поднесен.

Ревизија није основана.

Тужитељ захтјевом у тужби тражи да се забрани туженима да предузимају радње посредне и непосредне дискриминације у односу на тужитеља, ближе наведене у изреци првостепене пресуде, да се отклоне последице – у изреци пресуде наведених облика дискриминације и да се изврши објава пресуде.

Захтјев тужитеља је утемељен на тврдњама: да је првотужени дана 10.12.2015. године, 4.1.2016. године, 29.1.2016. године и 24.2.2016. године донио и објавио на свом званичном сајту (... li ...) спискове лица, међу којим је и тужитељ, којима није дозвољен улазак и боравак у објектима и простору овог туженог, као ни пружање услуга било које врсте; да је у том писмену наведено да су „набројана лица својим јавним иступима, штетила угледу првотуженог, а недоличним понашањем показивала склоност ка насиљу, нарушавању јавног реда и мира, угрожавању и оштећењу имовине, прекомјерном уживању алкохола и сличним понашањима, која су супротна моралу средине у којој живе, због чега су неподобни да бораве у објектима тог туженог и да им се пружају услуге, које иначе пружа осталим гостима, због чега им се, у циљу заштите имовине и лица забрањује улазак у своје и пружање услуга и да без обзира што су поједини објекти у јавној употреби, као што су угоститељски објекти, превозна средства (аутобуси) А.с., Д.р...., исти су у власништву акционара и заштићени од свих појава, које могу угрозити њихово функционисање и да се морају отклонити сви недостаци који могу угрозити имовину и нарушити углед“; да је поред наведеног, у списку од 24.2.2016. године наведено да „лица која се налазе на списку, уколико обављају друштвене функције (одборник или полицајац), за такве потребе немају сметње да користе објекте и друге садржаје, те да немају сметње лица са списка да, ради својих приватних потреба, улазе у објекте у којима су смјештене државне институције као што је Дом рудара, паркови,

парковски садржаји, као јавна добра, нису на списку објеката имовине коју лица са наведеног списка не могу користити“; да су спискови достављени: извршном директору Компаније, извршним директорима Компаније, руководиоцима самосталних служби, П.С. М., Скупштини општине М. – инспекцијске службе, сајт Компаније Б. и радио Б.; да су спискови забрана, које је потписао друготужени у својству председника Компаније, публиковани на радио Б. и Б. телевизији. Тврди, да је на описани начин био изложен различитим облицима дискриминације у континуитету од 10.12.2015. године, због чега тражи да суд изрекне забрану предузимања наведених радњи којима се крши тужитељево право на једнако поступање.

Првостепени суд је на основу проведених доказа утврдио: да се спискови, које је донио првотужени и потписао друготужени од: 10.12.2015. године, 4.1.2016. године, 29.1.2016. године и 24.2.2016. године, односе на забрану кретања и боравка за поименично одређена лица, међу којима је и тужитељ и да су наведени спискови јавно објављени; да је у вези наведених спискова Управа, Сектор..., Одјељење Б., извршила ванредну инспекцијску контролу, о чему је сачињен записник од 12.2.2016. године; да је О. за људска права БиХ. спровео истраживање по службеној дужности, везано за информације које указују на кршење права радника у Компанији Б. а.д. М., о чему је сачињен специјални извјештај о (не)поштивању људских права и права из области рада у тој Компанији, број ..., ... и ... од 15.1.2016. године, са препоруком Управи Компаније, да предузме неопходне мјере како би се из пословне праксе елиминисале радње које доводе или могу имати за последицу узнемиравање радника или изазивање осјећаја несигурности; да је према решењу о регистрацији Окружног привредног суда у Источном Сарајеву, број: ... од 16.5.2016. године у судски регистар код субјекта уписа Компанија Б. а.д. М., уписано оснивање дијела друштва без статуса правног лица са одређеним овлашћењима у правном промету под називом П.ј. „Мотел затвореног типа“; и да је тужитељ тужбу у овој правној ствари поднио 28.4.2016. године.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је позивом на одредбе члана 2. став 1, члана 3, 4, 6. став 1, члана 12. и члана 15. Закона о забрани дискриминације („Службени гласник БиХ“ број: 59/09 и 66/16, даље: ЗЗД) и члана III/3. Устава Босне и Херцеговине, те и члана 21. Устава Републике Српске закључио, да је тужитељ учинио вјероватним постојање дискриминације која је учињена тако, што су га тужени објављујући наведене спискове дискриминисали забрањујући му приступ у наведене објекте, ограничили му слободу кретања, унапријед одређујући да му се изриче забрана кретања, слиједом чега је усвојио тужбени захтјев тужитеља, као у изреци пресуде, док је у преосталом дијелу тужбу одбацио због пресуђене ствари.

Другостепени суд је прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда, па је жалбу тужених одбио и првостепену пресуду потврдио.

Одлука другостепеног суда је правилна и законита.

Тужитељ сматра да се том забраном приступа у објекте који су по својој намјени објекти јавног карактера, које према закону могу да користе сви грађани, под једнаким условима, као и забраном пружања услуга било које врсте -у континуитету од 10.12.2015. године врши дискриминација тужитеља, јер му је забрањено да користи објекте јавног карактера, превозна средства (аутобусе) и аутобуску станицу, који су средства јавног превоза и да му је тиме ускраћено коришћење услуга које имају јавни карактер и једнак приступ јавним институцијама и службама.

Равноправност грађана и недискриминација по било ком основу је уставно начело (члан 10. Устава Републике Српске), а одредбама ЗЗД успоставља се оквир за остваривање једнаких права свим лицима у Босни и Херцеговини и уређује систем заштите од дискриминације.

У смислу одредбе члана 2. став 1. ЗЗД, дискриминација је различито поступање, укључујући свако искључивање, ограничавање или давање предности утемељено на стварним или претпостављеним основама према било којем лицу или групи лица и онима који су с њима у родбинској или другој вези, на основу њихове расе, боје коже, језика, вјере, етничке припадности, инвалидитета, старосне доби, националног или социјалног поријекла, везе са националном мањином, политичког или другог увјерења, имовног стања, чланства у синдикату или другом удружењу, образовања, друштвеног положаја и пола, сексуалне оријентације, родног идентитета, полних карактеристика, као и сваку другу околност која има за сврху или посљедицу да било којем лицу онемогући или угрожава признавање, уживање или остваривање на равноправној основи, права и слобода у свим областима живота.

Непосредна дискриминација постоји ако се лице или група лица, због њиховог личног својства у истој или сличној ситуацији, било којим актом, радњом или пропуштањем, стављају или су стављени у неповољнији положај или би могли бити стављени у неповољнији положај (члан 3. став 1. ЗЗД).

Чланом 15. став 1. ЗЗД прописано је, да у случајевима када лице или група лица у свим поступцима предвиђеним овим законом, учине вјероватним да је дошло до дискриминације, терет доказивања да није дошло до дискриминације, је на супротној страни.

Према одредби члана 14. став 1. Закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације („Службени гласник БиХ“ број 66/16), поступци у којима до дана ступања на снагу овог закона (ступио на снагу 14.9.2016. године), не буде донесена првостепена одлука суда проведет ће се према одредбама овог закона, а одредбом члана 7. измјењен је члан 13. став 4. основног закона објављен у „Службеном гласнику БиХ“ број 59/09, тако што је прописано да је рок за подношење тужбе на основу члана 12. овог закона три године од дана сазнања о учињеној повреди права, а најдуже пет година од дана учињене повреде, а да се у случају континуиране дискриминације рок рачуна од дана посљедње учињене радње.

Када се има у виду да је тужба у предметној правној ствари поднесена 28.4.2016. године и да до ступања на снагу Закона о измјенама и допунама Закона о забрани дискриминације није донесена првостепена пресуда, неоснован је приговор тужених да тужба тужитеља није благовремено поднесена.

Првотужени током поступка није ни спорио да је објавио спискове лица, које је потписао друготужени, као предсједник Компаније, којима је тужитељу забрањен улазак и боравак у објектима и простору првотуженог, као и пружање услуга било које врсте. Тужени су такво поступање правдали тиме, да је та забрана превентивна мјера предузета у складу са Правилником о условима и начину спровођења техничко – физичког обезбјеђења и да је предузимање исте у складу са Законом о агенцијама за обезбјеђење лица и имовине и приватној детективској дјелатности („Службени гласник Републике

Српске“ број 4/12), из објективних разлога, а не у циљу било какве дискриминације и да су тужени могли објавити такав списак јер су ти објекти приватна имовина у власништву акционара и да се на тај начин штите од појава које могу угрозити њихово функционисање и нарушити углед Компније.

За основаност тужбеног захтјева из основа дискриминације, мора се утврдити да је до стављања у неједнак положај дошло због једног од забрањених основа (члан 2. став 1. ЗЗД). Заштићени основи представљају кључни елемент дискриминације и различито третирање лица постаје дискриминација, само уколико се заснива на једном од заштићених основа.

Као заштићене основе према било којем лицу или групи лица, према којима се одређује различито поступање ЗЗД наводи: расу, боју коже, језик, вјеру, етничку припадност, инвалидитет, старосну доб, национално или социјално поријекло, политичко или друго увјерење, имовно стање, чланство у синдикату или другом удружењу, образовање, друштвени положај и пол, сексуалну орјентацију, родни идентитет, као и сваку другу околност која има за сврху или посљедицу да било којем лицу онемогући или угрожава признавање, уживање или остваривање на равноправној основи, права и слобода у свим областима живота.

Према томе, уживање или остваривање на равноправној основи права и слобода у свим областима живота, а тако у оквиру тога и слободе кретања, може бити ограничено само под условима одређеним законом, од стране надлежног органа, што значи да изван тога ни једно правно или физичко лице (а тако ни тужени), не могу на било који начин ограничавати слободу кретања и уживања основних људских права под једнаким условима за све грађане Босне и Херцеговине.

Тужени нису овлаштени да утврђују да је тужитељ својим јавним иступима штетио угледу првотуженог, недоличним понашањем показивао склоност ка насиљу, нарушавању јавног реда и мира, угрожавању и оштећењу имовине, прекомјерном уживању алкохола и сличним понашањем, која су у супротности са моралом средине у којој живи, да је неподобан да борави у објектима овог туженог, нити да на основу тога изрекну забрану тужитељу, као ни другим лицима да му се пружају услуге које Компанија иначе пружа осталим гостима, забрањују тужитељу улазак у објекте Компаније и пружање услуга, јер наведено има за посљедицу забрану кретања и приступа и кориштења наведених објеката који су у јавној употреби, што значи да су доступни свима под једнаким условима.

С обзиром на напријед наведено, по налажењу овог суда, правилно су нижестепени судови нашли да су тужени, објављивањем спискова лица којима се забрањује улазак и боравак у угоститељским објектима и трговинама, као и пружање услуга било које врсте у објектима који су у власништву првотуженог, ближе означеним у изреци првостепене пресуде, коришћење јавног превоза аутобуса и аутобуске станице, лијечење у Специјалистичком центру у М., приступ бензинским станицама које су у власништву Компаније Б., парку Р.в. и парку Е.в., јавном базену и другим објектима и простору који су намјењени за пружање јавних услуга, дискриминисали тужитеља, јер су му забранили и онемогућили уживање права под једнаким условима као и осталим грађанима Општине М., што представља повреду заштићеног основа из члана 2. став 1. ЗЗД - свака друга околност (склоност насиљу), која има за сврху или посљедицу да било

којем лицу онемогући или угрожава признавање, уживање или остваривање на равноправној основи, права и слобода у свим областима живота.

И под условом да су сви ти објекти власништво првотуженог они су, како се наводи у списковима, објекти у јавној употреби, што значи да су доступни свима под једнаким условима и приступ и њихово кориштење не може се ограничити на начин како су то тужени учинили у односу на тужитеља.

Наводи тужених да је објава спискова лица којима није дозвољен улазак и боравак у објектима и простору првотуженог, као и пружање услуга било које врсте, превентивна мјера која је предузета у складу са одредбама поменутог Закона о агенцијама за обезбјеђење лица и имовине и приватној детективској дјелатности, нису основани, јер је чланом 6. тог закона прописано да за обезбјеђење лица и имовине у приватној детективској дјелатности припадници обезбјеђења непосредно предузимају мјере прописане овим законом ради спречавања противправних радњи којима се отуђује, оштећује или на други начин угрожава имовина, коју обезбјеђује и спречава угрожавање физичке сигурности лица које се обезбјеђује, из чега произилази да није дозвољено унапријед подузимати било какве мјере, већ само непосредно, ради спречавања противправних радњи.

Из свега напријед наведеног произлази, да је у описаној чињеничној и правној ситуацији, тужитељ учинио вјероватним да је до непосредне дискриминације према њему дошло и да је право на једнако поступање повријеђено, јер је од стране тужених стављен у неравноправан положај у односу на друге грађане - забраном приступа и кориштења наведених јавних објеката, без обзира на њихову власничку структуру, а тужени нису доказали да у односу на тужитеља није дошло до дискриминације, па није било нужно да тужитељ доказује када је покушао ући и боравити у објектима на које се позивао током поступка, као и на који начин је у томе онемогућен од стране тужених.

С обзиром на разлоге садржане у образложењу ове пресуде, остали наводи ревизије нису од значаја за правилност и законитост побијане пресуде.

Из наведених разлога, а на основу одредбе члана 248. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске“, број 58/03 до 61/13), одлучено је као у изреци.

Предсједник вијећа
Сенад Тица

Тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Биљана Аћић